

Okul Öncesi Dönemindeki Çocuklara Vatanseverlik Değerini Kazandırırken Öğretmenlerin Kullandıkları Etkinliklerin Tespit Edilmesi ^a

MEVLÜT GÜNDÜZ ^b VEDAT AKTEPE ^c HÜSEYİN MERTOL ^d

Geliş Tarihi: 22.01.2019 | Kabul Tarihi: 24.07.2019

Öz: Bu nitel araştırmanın amacı, okul öncesi dönemindeki çocuklara vatanseverlik değerini kazandırırken öğretmenlerin kullandıkları etkinlikleri tespit etmektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum araştırması deseni kullanılmıştır. Araştırmada çalışma grubu Eskişehir ili, Tepebaşı ilçesinde bulunan anaokullarında görev yapan toplam 10 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanmış ve görüşme formunun güvenirliği uzman görüşleri ile sağlanmıştır. Elde edilen veriler, betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında, okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerine vatanseverlik değerini kazandırırken kullandığı etkinliklerin ortak özelliği, bu değeri öğrencilere hissettirmeye çalışarak öğretmeleridir. Bu bağlamda öğretmenlerin en çok kullandıkları etkinlik türü drama olmuştur. Drama yönteminin, öğrenciyi aktif kılma, kendilerini daha iyi hissetmelerinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Vatanseverlik, değerler eğitimi, etkinlik, okul öncesi.

^a Bu makale, 2017 yılında yapılan *II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'*nda özet olarak sunulmuştur.

^b SDÜ, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü
mevlutgunduz@sdu.edu.tr

^c NHBVÜ, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

^d SDÜ, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Determining the Activities Used by Teachers While Adding the Patriotism Value to the Preschool Children

Abstract: This qualitative research aims to identify the activities used by the teachers while providing patriotism to the children in a pre-school period. In the study, the status research pattern was used from the qualitative research designs. The study group consisted of 10 preschool teachers working in kindergartens located in the Tepebaşı district of Eskişehir. The data were collected using a semi-structured interview form and the reliability of the interview form was provided by expert opinions. The data were analyzed with descriptive analysis technique. When the research findings are examined, the common feature of the activities that preschool teachers use to gain patriotism value is to teach this value to the students by making them feel that they are. In this context, the most frequently used type of activity was drama. It was found that the drama method was effective in making the student active and feeling better.

Keywords: Patriotism, values education, activity, preschool.

© Gündüz, Mevlüt & Aktepe, Vedat & Mertol, Hüseyin. "Okul Öncesi Dönemindeki Çocuklara Vatanseverlik Değerini Kazandırırken Öğretmenlerin Kullandıkları Etkinliklerin Tespit Edilmesi." *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19 (2019), 387-406.

Giriş

Değerler toplumları oluşturan önemli manevi kaynaklar ve yaşam felsefeleridir. (Beachum, McCray, Yawn & Obiakor, 2013). Literatürdeki en yaygın tanımıyla değerler, arzu edilen, kişilerin hayatlarına kılavuzluk eden, önem dereceleri farklı, durum ötesi hedeflerdir (Güngör, 1993). Değerlerin hayat gayesi ile ilgili olması da onu kültürle bağdaştırma noktasında önem arz etmektedir. Bu noktada değer, kültürden bağımsız olarak düşünülemez.

Kültür; paylaşılan değerler, simgeler, ideolojiler, inançlar ve yaşantıların bütünüdür (Şişman, 1994). İnsanların yaşadıkları toplumun kültürü, gelenekleri, görenekleri, değerleri, inanç sistemleri, yaşam biçimleri bireyin ahlaki standartlarını ortaya koymak bağlamında oldukça önemli görülmektedir (Pehlivan-Aydın, 2001). Değerler, kültürel bilginin bir parçasıdır ve toplumların hayat tecrübeleri bağlamında seçmiş oldukları, içselleştirdikleri, kabul ettikleri bir süreç olarak değerlendirilebilir. Gudmundsdottir (1991) de ifade ettiği gibi sahip olunan değerler, sözlü veya yazılı bir şekilde diller ve gönüller arasında diğer nesillere aktarılırlar. Aktarılan bu değerler de sonraki gelen nesiller için olumlu ve kabul edebilir olduğu sürece yaşamaya devam eder. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere değer kelimesi “değişmez” ya da “değiştirilemez” bir yapı değildir. Toplumların o değeri kabul etmeleriyle doğru orantılıdır.

Ravinger (2006)’a göre eğitimin amaçlarından biri de bireye bazı değerler kazandırmaktır. Kazandırılan bu değerler sayesinde birey dürüstlüğü’nün önemini öğrenmekte, insanlara saygı göstermekte, çevresine duyarlı, merhamet duygusuna sahip, vatanına ve milletine bağlılık duygusu geliştiren biri olarak yetişir. Değerlere ilişkin bilgilerin öğrenilmesi yaşam boyu devam eden bir süreçtir. İlk bilgiler erken dönemlerde kazanılmaya başlanır ve kişiliğin olduğu son ergenlik dönemine kadar devam eder. Bundan sonra değerlere ilişkin değişimler olsa dahi temel değerler artık oluşmuştur (Balat, 2004).

Değer eğitimi etkili öğretimin sonucunda gerçekleşir (Narvaez, Khmelkov, Vaydich & Tunner, 2006). İnsanları diğer canlı varlıklardan ayıran en önemli özelliklerden biri sahip olduğu değerlerdir. Değer eğitiminde okul öncesi eğitimin ayrı bir öneme sahip olduğu bilinmektedir (Bills & Husbands, 2005). Öğretmenler de bu bağlamda değer eğitiminin önemli bir parçasıdır. Çünkü öğrencilerin ahlaki yapıları ve değer yargıları öğretmenlerden, sınıf içindeki ve sınıf dışındaki eğitimsel yaşantılardan etkilenecek oluşur (Maslovaty, 2003). Okul öncesi döneminde uygulanan etkinlikler (drama, resim, oyun, müzik, deney, hikâye vs.) çocuğun öğrenme kanallarını, eğlendirici ve dikkat çekici şekilde beslediği zaman öğrenmenin kalıcı hale gelmesi sürpriz olmayacaktır (Yuvacı, 2013).

Çocuklara, kişiliğinin temellerinin atıldığı okul öncesi döneminde kazandırılması gereken önemli değerlerin başında da vatanseverlik değeri gelmektedir (Gündüz, Keçe & Gündüz, 2017; Akbaba, 2009; Tokdemir, 2007). Çocuklar bu dönemde vatanseverlik gibi soyut bir kavramı hissetmekte oldukça zorlanmaktadır. Bu yüzden bu değeri öğretecek kişilere de öğrenecek kişilere de önemli sorumluluklar düşmektedir (Kurt, 2007). Özellikle de öğretmenin yaptıracağı etkinlikler ve yaşantıların iyi planlanması ve çocuk için ne önem arz ettiğinin bilinmesi gereklidir. Çocuğun hem hoşuna gideceği etkinlikler olması hem de o değeri içselleştirebileceği seviyede olmasına dikkat edilmelidir (Gümüş, 2016).

İnsanlar dünyaya geldikleri andan itibaren çeşitli yaşantılarla vatan olgusunu öğrenirler. Ülkelerini, vatanlarını bir vesile ile sevmeye başlarlar ve ona aidiyet duygusu hissetmeye başlarlar. O vatanın kültürüyle, geleneğiyle, göreneğiyle yetiştiği için insanda vatan olgusu sevgi duygusu ile birleşir. Kısacası, vatanseverlik insanın mayalandığı kültürün etkisiyle, yetiştirilme biçimi ile vatanını sevmeye ve kendisini vatana ait hissetme durumudur (Yıldız, 2018; Ersoy & Öztürk, 2017; Avcı & İbret, 2016; Andrews, McGlynn & Mycock, 2010; Williams, Foster & Krohn, 2008; Huddy & Khatib, 2007). Aileden vatan ve vatan-

severlik ile ilgili ayrıntılı olmasa da bilgi alan çocuk, okuldaki eğitim vasıtasıyla bu kavramları daha ayrıntılı bir şekilde algılamaya başlar.

Okulların bilişsel ve psikomotor kazanımları ile birlikte vatansever olmak, saygılı olmak, dürüst olmak ve adil olmak gibi birçok duyuşsal kazanımları da vardır. Duyuşsal eğitim içerisinde benlik algısı, değerler, ahlak, etik, inançlar, sosyal eğilimler, takdir duyguları, beklentiler ve tutumlar yer alır. Okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda disipline etmek, onların ahlakî gelişimine katkıda bulunmak ve karakterini olumlu yönde etkilemek okulların görevleri içindedir (Akbaş, 2008).

Bu araştırmada da çocukların küçük yaşlarda kazanması gereken önemli değerlerin başında gelen vatanseverlik olgusuna dikkat çekilecek ve bu değerın çocuğa okul öncesi öğretmenleri tarafından nasıl kazandırılmaya çalışıldığı tespit edilecektir (Gündüz, 2015). Bu gibi nedenlerden ötürü, bu araştırmanın amacı okul öncesi dönemdeki çocuklara vatanseverlik değerini kazandırırken okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları etkinlikleri ortaya çıkarmak ve değer eğitimi bağlamında bu görüşleri incelemektir. Bu bağlamda okul öncesi döneminde vatanseverlik değer eğitiminin ne kadar gerekli olduğu, vatanseverlik değerinin önemi, vatanseverlik değerinin öğretimi, vatanseverlik değer öğretiminde kullanılan etkinlikler ve bu etkinliklerin önemi açıklanmaya çalışılacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırma nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım & Şimşek, 2011; Çelikkol, 2018). Nitel araştırmalar, belli bir duru-

ma yönelik derinlemesine ve ayrıntılı değerlendirmeler yapmak amacıyla gerçekleştirilen çalışmalarda tercih edilir (Yıldırım & Şimşek, 2011; Yin, 2003; Woodside, 2010). Bu araştırmada ise nitel desenlerden olan durum araştırması kullanılmıştır. Durum çalışması, tek bir kişinin, bir ortamın, tek bir tür dokümanın ve olayın ayrıntılı olarak incelenmesidir (Kazak, 2001).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, 2016-2017 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir ili Tepebaşı ilçesi devlet anaokullarında görev yapan 10 okulöncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Nitel araştırmalarda betimsel yaklaşım, çalışma grubunu oluşturan katılımcıları ayrıntılı olarak betimlemeyi gerektirdiğinden (Cresswell, 2012), araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri tablo 1’ de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri

Öğretmenler	Cinsiyet	Yaş	Mezuniyet Durumu	Mesleki Deneyim
Ö1	Erkek	35	Lisans (Eğitim Fakültesi)	6
Ö2	Kadın	38	Lisans (Eğitim Fakültesi)	12
Ö3	Kadın	30	Lisans (Eğitim Fakültesi)	6
Ö4	Kadın	30	Lisans (Eğitim Fakültesi)	9
Ö5	Erkek	25	Lisans (Eğitim Fakültesi)	2
Ö6	Erkek	36	Lisans (Eğitim Fakültesi)	8
Ö7	Kadın	32	Lisans (Eğitim Fakültesi)	4
Ö8	Erkek	30	Lisans (Eğitim Fakültesi)	8
Ö9	Erkek	35	Lisans (Eğitim Fakültesi)	14
Ö10	Kadın	48	Lisans (Eğitim Fakültesi)	26

Tablo 1’de de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin 5’i erkek ve 5’i kadındır. Yaş açısından ise, 25-48 yaş aralığına sahiptir. Mezuniyet durumlarına bakıldığında ise hepsi eğitim fakültesi okul öncesi öğretmenliği lisans mezunlarıdır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2 tanesi 1-5

yıl arası mesleki deneyime sahipken, 5 tanesi 6-10 yıl, 2 tanesi 11-15 yıl, 1 tanesi 21 ve üzeri yıllık mesleki deneyime sahiptir.

Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda kullanılan veri toplama tekniklerinden en yaygın görüşme tekniğidir (Mason, 2005). Bu araştırmada da veriler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Görüşme, iki ya da daha fazla bireyin, belli amaçla, birinin diğerine doğrudan bilgi aktardığı, sözel ve sözel olmayan iletişim araç ve tekniklerini kullanarak, sohbet havasında yapılan etkileşimdir (Bogdan & Biklen, 2012). Görüşme tekniği ile derinlemesine ve zengin bilgi edinilir (McMillian, 2004).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı görüşme formu olarak adlandırılan konu ile ilgili soruların yer aldığı bir listeye sahiptir. Araştırmacı, katılımcıya görüşme formunda yer alan soruları sırayla sorar. Ancak katılımcının verdiği yanıtlar doğrultusunda katılımcıya ek sorular sorabilir. Eğer görüşmeci belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı belli bir esnekliğe sahip olduğu için görüşme sorularının hangi sırayla, nasıl sorulacağı konusunda rahattır (Türnüklü, 2000). Araştırma kapsamında öncelikle alan yazın taraması yapılarak görüşme soruların yer aldığı görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme sorularının geçerliğinin uygunluğu için uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Görüşme formunda yer alan sorular aşağıdaki gibidir:

- Okul öncesi döneminde vatanseverlik değer eğitimi olmalı mıdır?
- Vatanseverlik değer eğitiminin önemini açıklayınız?
- Vatanseverlik değerini nasıl öğretirsiniz?
- Çocuklara vatanseverlik değerini öğretirken hangi etkinliklerden yararlanıyorsunuz?
- Kullandığınız etkinlikleri önemi bakımından açıklayınız?

Görüşme formunda yer alan soruların işlevselliğini belirlemek için iki okul öncesi öğretmeni ile ön görüşme yapılmıştır. Ön deneme için gerçekleştirilen görüşmeler, araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Ön görüşme yapıldıktan sonra, görüşme sorularının anlaşılır ve açık olduğu belirlendikten sonra görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile görüşmeler yapılarak araştırma verileri toplanmıştır. Görüşmeler, araştırmacılar tarafından bir ay boyunca sürmüştür. Görüşmeler araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda yapılmıştır ve ortalama 8-12 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleşmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Verilerin çözümlenmesinde görüşme soruları ana temalar olarak alınmıştır. Çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin vatanseverlik değerini öğrencilerine kazandırmak için gerçekleştirdikleri etkinlikleri, kendi algılarına ve anlatımlarına dayalı, ayrıntılı ve bütünsel olarak incelemek; öğretmenlerin konuya ilişkin her bir soruya verdikleri yanıtların benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak; araştırma verilerini görüşme sorularını temel alarak analiz etmek istendiğinden betimsel analiz (Bogdan ve Biklen, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2011) kullanılmıştır.

Verilerin çözümlenmesi ise, araştırmanın kavramsal çerçevesi ve araştırma soruları dikkate alınarak Elo ve Kyngäs'in (2007) belirttiği hazırlık, örgütlenme ve raporlama aşamalarına uygun olarak yapılmıştır.

Hazırlık Aşamasında: Katılımcılar ile yapılan görüşme formları bilgisayarda yazılı hâle getirilmiştir. Veri toplanan her bir öğretmene "Ö" ile başlayan bir kod numarası verilmiş, böylelikle araştırmaya katılan öğretmenler 1'den 10'a kadar kodlanmıştır.

Örgütlenme Aşamasında: Bu aşamada öncelikle, araştırma soruları ve araştırmanın kavramsal boyutu göz önüne alınarak bir çerçeve oluşturulmuş, bu çerçeve ile birlikte verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiştir. Elde edilen veriler gruplandırılarak ilgili olduğu görüşme sorusu altında eşleştirilmiştir. Görüşme soruları ana temalar olarak kabul edilmiştir.

Raporlama Aşamasında: Son aşamada ise, ana tema ve alt temalar anlaşılır şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Elde edilen nitel veriler nicelleştirilmiş, verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak tablolaştırılmıştır. Konunun daha iyi anlaşılması ve gerçekçi bir biçimde yansıtılması amacıyla katılımcıların görüşme formlarına yazdıkları ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliğini sağlamak amacıyla 3 uzman görüşüne başvurulmuştur. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. Bu araştırmaya özgü olarak gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında %95 oranında bir uzlaşma (güvenirlik) sağlanmış ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmada, katılımcılara yöneltilen görüşme formundaki cevaplar analiz edildiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 2. Okul Öncesi Döneminde Vatanseverlik Değer Eğitimi Olmalı Mıdır?

	Katılımcı	f
Olmalıdır	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	10
Olmamalıdır	-	-

Tablo 2'de öğretmenlerin vatanseverlik değer eğitiminin okul öncesi dönemde olmasına ilişkin görüşler özetlenmiştir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin hepsi vatanseverlik değerinin okulöncesi dönemde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bazılarının bu konudaki örnek ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: Değerlerin kazanımında önemli bir dönem olduğu için önemlidir.

Ö4: Kesinlikle olmalıdır.

Ö6: Kesinlikle olmalıdır. Özellikle insan kişiliğinin temellerinin okul öncesi dönemde atıldığı göz önüne alındığında değerler eğitiminin birincil derecede vatanseverlik değeri ön plana alınmalıdır.

Tablo 3. Vatanseverlik Değer Eğitiminin Önemine Yönelik Görüşler

	Katılımcı	f
Vatandaş Olma	Ö4,Ö7,Ö9	3
Vatan Sevgisi (Aidiyet Duygusu)	Ö1,Ö2,Ö5,Ö6,Ö10	5
Kültürel Değer	Ö3,Ö8	2

Tablo 3’te okul öncesi öğretmenlerinin vatanseverlik değer eğitiminin önemine ilişkin görüşleri özet olarak verilmiştir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinden 3 tanesi vatandaş olma bilincinin kazandırılması için vatanseverlik değer eğitiminin önemini vurgulamıştır. Bu öğretmenlerin konuyla ilgili örnek ifadeleri aşağıdadır:

Ö4: Çocukların etkin ve sorumlu vatandaşlar olmaları için bu yaşlardan başlanarak vatanseverlik değer eğitimine yer verilmeli.

Ö9: Örneğin; Vatan için önce dürüst ve çalışkan olunmalıdır. Dürüst ve çalışkan olan insan zaten ülkesini düşünür. Zayıflara ve ihtiyacı olanlara yardım etme değeri verildiğinde çocuk ülkesine de istekle yardım eder. Bu değerler verilirse “iyi insan-vatandaş” hem kendisini sever hem de ülkesini sever, ülkesine yardım eder.

Okul öncesi öğretmenlerinden 5 tanesi ise, bireylerin üzerinde yaşadıkları vatana karşı aidiyet duygusu hissetmeleri için vatanseverlik değer eğitiminin kazandırılmasının önemini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenlerin örnek cümleleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: Vatan, bağımsızlık, birlik ve beraberlik için önce vatanını sevmek şarttır. Yaşadığımız vatani sevmesek onun için çabalamayı istemeyiz. Bu değer küçük yaşta kazandırılmalı ki ileride vatanına sahip çıkan gençler yetişsin.

Ö6: Her insanın ait olma duygusuna ihtiyacı vardır. Vatan ait olma duygusudur. Üzerinde yaşadığımız toprak parçası kültürü, gelenekleri, tarihi, değerleri, geçmişi, kişiliklerimizin oluşumunda vazgeçilmez temel öğelerdir. Bunu çocukluk döneminde iyi kavratılmaması çarpık bir toplum oluşmasına olanak sağlar.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 2 tanesi de kültürel değerlerimizin öğrenciler tarafından öğrenilmesi için vatanseverlik değer eğitiminin önemine vurgu yapmışlardır. Bu iki öğretmenin konuyla ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö3: Bireylerin yaşadığı vatanını tanımaları ve kültürlerini öğrenmeleri açısından önemlidir.

Ö8: Topraklarımızın nasıl kazanıldığının gelecek nesillerinde bilmesi gerekir.

Tablo 4. Vatanseverlik Değerinin Nasıl Öğretildiğine Yönelik Görüşler

	Katılımcı	f
Vatanı Tanıtarak	Ö10	1
Tarihimizi Öğreterek	Ö1,Ö3,Ö5,Ö6,Ö8	5
Kültürel-Eğitici Etkinlikler	Ö2,Ö4,Ö7,Ö9	4

Tablo 4'te okul öncesi öğretmenlerinin vatanseverlik değerinin öğrencilerine nasıl öğrettikleri özetlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 1 tanesi, vatanı tanıtarak vatanseverlik değerini öğrencilerine kazandırdığını belirtmiştir. Bu öğretmenin ifadesi şu şekildedir:

Ö10: Vatanı tanıtarak. Nasıl vatan olduğu yapılan savaşlar, bayramlar tanıtılarak. Milli marş, bayrak sevgisi aşılanarak.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinden 5 tanesi ise öğrencilerine vatanseverlik değerini tarihimizi öğreterek kazandırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenlerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: Hikayelere de yer veririm. Kurtuluş savaşındaki milli ruhu çocuklara uygun şekilde anlatarak yaşatmaya çalışırım. En çokta bu konuda dramalara yer veririm.

Ö3: Yaşadığı şehri, vatanı nasıl sahip olunduğunu ve değeri hak-

kında konuşulmalıdır. Tarihini bilmeyen nesiller yetişmesine engel olunarak, tarihini ve geçmişini bilen nesillerle hayatın güzelleşeceği anlatılır.

Ö8: Atatürk'ün hayatıyla başlarım. Kurtuluş savaşımızdan bahsederim yalınlaştırarak. Vatan için ölen askerlerimizden ve bayrağımızın anlamından bahsederim, video izletirim. İstiklal Marşı'nı dinletirim. Çocuklara küçük gözüyle bakmayıp çok ciddi şekilde anlatınca ne kadar önemli olduğunu anlıyorlar, hiç olmadığı kadar sessiz dinliyorlar.

Okul öncesi öğretmenlerinden 3'ü de vatanseverlik değerini kültürel, eğitici etkinliklerle öğrencilerine öğrettiklerini belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

Ö4: Daha çok drama etkinlikleri içerisinde küçük yaşantılar sunarak vermeye çalışırım.

Ö9: Çeşitli hikayelerle fotoğraflarla, bazen farklı belirli gün etkinliklerinde (Kızılay, Yeşilay, 18 Mart, 19 Mayıs, 23 Nisan gibi özel günlerde) şarkı ve şiirle, bazen dramalarla, çeşitli videolarla.

Tablo 5. Çocuklara Vatanseverlik Değeri Öğretilirken Yararlanılan Etkinlikler

	Katılımcı	f
Drama, Türkçe-Dil, Sanat Etkinliği	Ö1,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9	6
Video, Kültürel Etkinlik	Ö2,Ö3,Ö8,Ö10	4

Tablo 5'te okul öncesi öğretmenlerinin vatanseverlik değerini çocuklara öğretirken yararlandıkları etkinlikler özetlenmiştir. Araştırmaya katılan 6 okul öncesi öğretmeni çocuklara vatanseverlik değerini öğretirken drama, Türkçe - Dil, sanat etkinliğinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden bazılarını ifadeleri şu şekildedir:

Ö4: Oyun, drama, sanat gibi etkinliklerle verebiliriz.

Ö7: Drama, müzik, Türkçe-dil etkinlikleri.

Ö9: Drama, Türkçe-dil, Müzik.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinde 4'ü va-

tanseverlik değerini öğrencilere öğretirken video ve kültürel etkinliklerden yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin öğretmenlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö2: *Video, çeşitli görseller, kültürel etkinlikler, Atatürk ile ilgili etkinlikler.*

Ö3: *Video anlatımı; tarihteki önemli kişilerin bilgileri verilerek tarih köşesi (geçici köşe) oluşturulabilir.*

Ö10: *Marş öğretimi, Bayramlara katılıp çeşitli drama etkinlikleri yaparak. Vatanı tanıtır güzelliklerini anlatır, göstererek. Vatanını seven insanların davranışları açıklanarak.*

Tablo 6. Kullanılan Etkinliklerin Önemine Yönelik Görüşler

	Katılımcı	f
Hissettirmeye Dayalı	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10	8
İzletmeye Dayalı	Ö2,Ö8	2

Tablo 6’da araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin vatanseverlik değerini kazandırırken kullandıkları etkinliklerin önemine ilişkin görüşleri özetlenmiştir. Öğretmenlerden 8’i çocuklara vatanseverlik değerini kazandırırken kullandıkları etkinliklerin hissettirmeye dayalı olmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmenlerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

Ö1: *Drama etkinliğinde çocuklar rol yaparken aynı zamanda hisseder ve milli ruhu canlandırır. Müzik etkinliklerinde bu kadar hissetmeseler de bahsedilen şeyler dilden bilince yerleşir.*

Ö6: *Drama ile empati kurmayı, sanat etkinliği ile bayrak, asker vb. görsel algıyı, müzikle marşlarımızı ve Atatürk şarkıları öğretiyoruz. Okul öncesi dönemden başlayarak yaptığımız etkinliklerle çocukların zihninde “Vatanseverlik” (ait olma) duygusunu geliştiriyoruz.*

Ö10: *Çocuklar yaparak yaşayarak daha iyi öğreniyorlar. Etkinliklere etkin katılmaları açısından drama etkinliğinin önemi oldukça fazladır.*

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinden 2’si öğrencilerine vatanseverlik değerini kazandırırken kullandıkları

etkinliklerin izletmeye dayalı olmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu iki öğretmenin konuyla ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2: *Bence kültürel etkinliklerde de video kullanılarak verilebilir. Ayrıca Atatürk haftasında ve milli bayramlarda yaptığımız etkinliklerinde önemli olduğunu düşünüyorum.*

Ö8: *Okunan hikayelerin gerçek hayattan olduğu söylenince çok etkili oluyor. Sanat etkinliği konunun sonunda somutlaştırmak için yapılabilir. Fotoğraflar ve videolar çocukları etkileyebilir.*

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi dönemdeki çocuklara vatanseverlik değerini öğretirken öğretmenlerin kullandıkları etkinlikleri ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerine uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin hepsi okul öncesi dönemde vatanseverlik değer eğitiminin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu durum değer eğitimi bağlamında hem gerekli hem de önemli bir husustur. Çünkü okul öncesi eğitimi öğrencilerin kişilik gelişimi açısından önemli yıllardır. Ailede informal yollarla değerleri öğrenmeye başlayan çocuk formal olarak ilk önce okul öncesi öğretmenin müdahalesiyle karşılaşmaktadır. Öğretmenin burada sergileyeceği tutum, çocuğun vatanseverlik duygusunun temellerini atacaktır (Turan & Aktan, 2008). Bu başlangıç çocuğun gelecekteki sahip olacağı karakter açısından da önemlidir. Diğer önemli bir husus da vatanseverlik değerini çocuğa bilinçli olarak kazandıracak olan öğretmeninde bu değere kendisinde sahip olması gerekir. Kendisi vatansever olmayan bir öğretmenin çocuğa bu değeri etkili olarak öğretebilmesi de zor olacaktır.

Diğer önemli bir sonuç da vatanseverlik değer eğitiminin neden önemli olduğuna yöneliktir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri bu konuya farklı bakış açılarıyla yaklaşmıştır. Bu farklılıklar vatandaş olma gerekliliği (Altıntaş, 2016),

aidiyet duygusu ve kültürel değer (Gündüz & Gündüz, 2017; Altıntaş & Kozaner, 2016) olarak ön plana çıkmıştır. Aslında bu farklılıkları vatanseverlik değerinin bileşenleri olarak da düşünebiliriz. Vatanseverlik ile ilgili yapılan araştırmalar da bu bulguları doğrulamaktadır. Çünkü vatansever insanlar daha çok şu şekilde algılanmaktadır: Görevini iyi yapan kişi, özgürlük ve bağımsızlık bilinciyle yaşayan, vergisini ödeyen, vatani uğruna her şeyi göze alan, milli değerleri benimsemiş, iyi bir vatandaş, geçmişini bilen ve kültürel değerleri geleceğe aktaran kişiler olarak düşünülmektedir (Yıldız, 2018; Ersoy & Öztürk, 2017; Avcı & İbret, 2016; Andrews, McGlynn & Mycock, 2010; Williams, Foster & Krohn, 2008; Huddy & Khatib, 2007).

Okul öncesi öğretmenleri de bu vasıflara sahip olması gerektiğine inandığı öğrencilerine, bu değeri öğretirken daha çok vatani tanıtmaya yoluna gittiklerini, tarihimizi öğrettiklerini ve kültürel-egitici etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir. O gelişim çağındaki çocuklara vatanseverlik gibi soyut bir değeri somut hale getirerek öğretmek çok da kolay değildir. Burada öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Yaptıracakları etkinlikler hissettirmeye dayalı olması ve öğrencinin bu değeri içselleştireceği şekilde olması gerekir (Gündüz, Başpınar, Büyükkaracı, Türker & Gündüz, 2018). Bilhassa çocuğun aktif görev alacağı drama, gezi ve eğitsel oyun gibi etkinlikler öğretmenlerin çok tercih ettikleri yöntemleri oluşturmaktadır. Drama bu etkinliklerin en önemlileri arasında görülmektedir.

Drama, belirli kaynaklardan yararlanılarak önceden hazırlanmış yazılı bir metin olmadan, katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, anıları ve bilgilerine dayalı olarak oluşturdukları eylem durumları ve doğaçlamalardır (San, 1999). Çocuk oyunlarının ve benzer etkinliklerden yola çıkarak, değişik yaşam durumlarını canlandırma, olayları yeniden oluşturup irdeleme, bu yaşam durumlarından bilgilenme ve öğrenmeye geçme çalışmaları drama olarak tanımlanmaktadır (Ömeroğlu & Can, 1999). Aktif katılımı gerektirmesi sebebiyle, drama çocuğun duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunan

bir sanat alanıdır (McCaslin, 1990; Stewing & Buege, 1994; Üstündağ, 2000). Drama ile o anları yaşayan öğrencilerin vatanseverlik duygusunu daha fazla hissettikleri tespit edilmiştir. Etkin katılım sayesinde öğrenciler hem birbirleriyle iyi etkileşimler kurmakta, vatan sevgisini en saf haliyle hissetmekte ve değerler hazinesine katılmaktadırlar.

Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin çocukların hoşuna gideceği resim, müzik ve dilsel aktivitelere yer vermesi bu değeri kazandırırken destekleyici duygulardır. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerin bu değeri öğretirken kullandıkları yöntemler, etkinlikler, aktiviteler ve materyallere baktığımızda çoğunlukla hissettirmeye dayalı durumlardır. Hem öğrenciyi aktif hale getirme hem de vatanseverlik değerini içselleştirme açısından bu durumların önemli olduğunu düşünebiliriz. Vatanseverlik değer eğitimi verilirken öğretmenlerin kullandığı diğer önemli bir etkinlik de öğrencilerin vatan ile ilgili duygularını hissettirebilmek adına onlara hikayeler okunmasıdır. Bu hikayelerin özellikle gerçek yaşam öykülerinden alınması etkileyici, inandırıcı ve hissiyatı arttırıcı olması sağlamaktadır.

Sonuç olarak yapılan araştırma göstermiştir ki vatanseverlik, küçük yaşlarda öğretilmesi gereken bir değerdir. Vatandaşın seven çocuk, milletini, insanları, kendi hayatını da çok sevecektir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin gerek vatanseverlik değerinin önemi ve öğretme şekli hakkında söyledikleri gerekse yaptırıcıları farklı uygulamalar bu değer bu yaşlarda neden kazandırılması gerektiğine inandıklarını göstermektedir.

Kaynaklar

- Akbaba, B. (2009). Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Öğretimine Yönelik Bir Durum Değerlendirmesi (Gazi Üniversitesi Örneği), *TSA*, 13(1), 29-52.
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-27.
- Altıntaş, İ. N & Kozaner, Ç. (2016). Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal

Bilgiler Öğretmenliği Adaylarının Aktif Vatandaşlık Değerleri Açısından Karşılaştırılması, *The Journal of Academic Social Science*, 34, 505-518

Altıntaş, İ. N. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Aktif Vatandaşlık Kazanımları: Eylem Araştırması*, (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Andrews, R., McGlynn, C., & Mycock, A. (2010). National Pride and Students' Attitudes Towards History: An Exploratory Study, *Educational Studies*, 36 (3), 299- 309.

Avcı, E. K. & Ünal, İ. B. (2016). Vatanseverlik Değerine İlişkin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (5), 2501- 2518

Beachum, F. D., McCray, C. R., Yawn, C. D., & Obiakor, F. E. (2013). Support and Importance of Character Education: Pre-Service Teacher Perceptions, *Education*, 133 (4), 470-480.

Bills, L. & Husbands, C. (2005). Values Educations in the Mathematics Classroom: Subject Values, Educational Values and One Teacher's Articulations of her Practice, *Cambridge Journal of Education*, 35 (1), 7-18.

Bogdan, R. & Biklen, S. K. (2012). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theories and Methods* (6th ed.). London: Pearson Education.

Cresswell, J. (2012). *Educational Research*. Boston: Pearson Education

Elo, S. & Kyngäs, H. (2007). The Qualitative Content Analysis Process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.

Çelikkol Ö., (2018). "Sosyolojik Araştırmada Metodoloji", içinde: Eğitim Sosyolojisi, Levent Eraslan, Ömer Çelikkol, Eds., Ankara: Maya Akademi, 281-302.

Ersoy, A. F. & Öztürk, F. (2015). Bir Vatandaşlık Değeri Olarak Yurtseverlik: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Algısı, *İlköğretim Online*, 14 (3), 974- 992

Gudmundsdottir, S. (1991). Values In Pedagogical Content

Knowledge. *Journal of Teacher Education*, 41 (3), 44-52.

Gümüş, O. (2016). *İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Türk Büyüklerine Saygı, Aile Birliğine Önem Verme ve Vatanseverlik Değerlerinin Karma Yaklaşımına Dayalı Etkinliklerle Öğretimi*, (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Gündüz, M. & Gündüz, D.D. (2017). Tarihe İz Bırakmış Yabancı Kişilerin Gözünden Türkler: Değerler Eğitimi Bağlamında İnceleme. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 60, 645-664

Gündüz, M. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Değerlerin Nasıl Öğretilebileceğine Dair Görüşleri, *International Online Journal of Educational Sciences*, 7 (3), 201-214

Gündüz, M., Başpınar, Z., Büyükkaracı, A., Türker, A & Gündüz, D. D. (2018). Hayat Bilgisi Dersinde 'Vatanseverlik Değerinin' Etkinliklerle Öğretiminin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi, 17. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu/ 11-14 Nisan 2018-Ankara

Gündüz, M., Keçe, M. & Gündüz, D. D. (2016). "Türk Olma" Değerine Yönelik Algıların Tespit Edilmesi, IV. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 01-03 Eylül 2016, Muğla

Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*, Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.

Huddy, L. & Khatib, N. (2007). American Patriotism, National Identity and Political Involvement", *American Journal of Political Science*, 51 (1), 63-77.

Kazak, N. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

Kurt, T. (2007). *Öğretmenlerin Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatanseverlik Algılarının Nitel Olarak İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Maslovaty, N. (2003). The Placement of Moral Contents: Priorities and Structures of the Belief System of Teachers and High School Students, *Educational Research and Evaluation*, 9 (1), 109-

- Mason, J. (2005). *Qualitative Researching*, London: Sage.
- McCaslin, N. (1990). New Direction in Creative Drama. *National Forum*, 70 (3), 34,
- McMillan, J. H. (2004). *Educational Research: Fundematals for the Consumer*, USA: Pearson Education, Inc.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Dataanalysis*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Narvaez, D., V., Khmelkov, L., Vaydich J. & Turner, C. J. (2006). Measuring Teacher Self-Efficacy for Moral Education, University of Notre Dame New York.
- Ömeroğlu T. E. & Can, Y. M. (1999). 5 Yaşına Kadar Çocukta Dramanın Başlangıç, İletişim Ortamlarında Çocuk Birey Sempozyumu. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi
- Pehlivan Aydın, İ. (2001). *Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik*, Ankara: PegemA Yayınları.
- Ravinger, R. (2006). *Value-Based Education for Human Development -Eritrean Perspective, Essays in Education*. USA: South Carolina.
- San, İ. (1999). Türkiye’de Yaratıcı Drama Çalışmalarının Dünyü ve Bugünü. Cumhuriyet ve Çocuk, 2. Ulusal Çocuk Kültürleri Kongresi. Yayına Hazırlayan: Bekir Onur. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, s. 267-273.
- Stewing, W.J. & Buege, C. (1994). *Dramatizing Literature in Whole Language Classrooms*, New York: Teachers College Press. Columbia University.
- Şişman, M. (1994). *Örgüt kültürü*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon

Turan, S. & Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 227-259

Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği görüşme, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, 543-559.

Üstündağ, T. (2000). *Yaratıcı Drama, Öğretmenin Günlüğü*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Williams, L. R., Foster, L. N & Krohn, R. K. (2008). Relationship of Patriotism Measures to Critical Thinking and Emphasis on Civil Liberties versus National Security, *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 8 (1), 139-156.

Woodside, A. (2010). *Case study research: theory, methods, practice*, Bingley: Emerald Group Publishing Limited.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldız, R. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Vatanseverlik Ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Vatanseverlik Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya

Yin, R. K. (2003). *Case Study Research*, California: Sage.

Yuvacı, Z. (2013). *Okul Öncesi Değer Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin ve Etkinliklerin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.